

Otázka: Odvrat filozofie od přírody

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): Lucie V

- v Řecku vzniká stát blahobytu
- vyšší vzdělání
- došlo k prosazování svobodné diskuze
- požadavek vyššího vzdělání, umění vést polemiku a diskuzi
- důraz na rétoriku

Sofisté

- učitelé moudrosti
- vyučovali na cestách různé dovednosti (především rétoriku, gramatiku a psychologii)
- společné znaky:
 - absence hlubšího fil. vzdělání
 - neschopnost věnovat se teor. filozofii
 - orientace na člověka a společnost

- snaha řešit každodenní problémy
- teoretická skepse
- etické skepse-relativizace morálních norem

Protágoras

- učil jak přesvědčivě obhajovat svojí věc
- není důležité mít pravdu, ale pravdy se dostat
- pravda není absolutní, pouze relativní
- pravda není objektivní ani subjektivní
- na jednu věc můžeme mít protichůdné ale oprávněné názory

Gorgias

- tři teze:
 - Nic není
 - I kdyby něco existovalo, nemohlo by to být poznáno
 - I kdyby to mohlo být poznáno, nemohlo by to být sděleno
- sofistickou rozumíme vědomé používání sofismat
- sofismaty-logické klamy v procesu odsuzování a dokazování jako schopnost prezentovat i nepravdivá tvrzení, v logicky nenapadnutelné podobě
- v oblasti etiky je důraz kladen na relativitu

- centrem pozornosti je poprvé člověk, důraz kladen na individualitu
- předmětem myšlení učinili myšlení samotné, se snahou o jeho zkoumání
- poprvé kriticky vystoupili ke společenským poměrům, zdůraznili potřebu vzdělání a výchovy

KONCE SOFISTŮ

Sokrates

- 469-399 př. n. l
- sochař
- příkladní vzdělání
- vyučoval bezplatně
- základní metodou byl dialog- heuristická metoda
 - zvláštní druh rozhovoru, v jehož závěru dochází u partnera k absolutně odlišnému názoru než na počátku
- považován za objevitele indukce
- zavádí prvek kritičnosti (zahrnuje ověřování a prověřování dosavadních úpznatků, jejich porovnávání a jiným poznatkem a vyvozování následného závěru
- dialektika-sokratovská metoda-používána až do středověku
- sám žádné dílo nenapsal, ale jeho myšlenky byly sepsány Platónem

Hlavní body jeho filozofie:

- těžištěm fil. učinil člověka

- ve svých dialozích hledá absolutní objektivně existující pravdu
- zakladatel nové etiky-není založena jenom na tradicích
- etické hodnoty:
 - něco s čím se nedá volně nakládat, ale člověk musí umět pravdu najít, přijmout a přizpůsobit se jí
- smyslem fil. je život v pravdě, kde se rozum musí sklonit před vnitřním hlasem svědomí
- předpokladem ctnosti a nerovnosti je vědění
- odkrývání nevědění vede člověka k pokoře

Sokratovské školy:

- Megarská škola
 - představitel Eukleides
 - snaha propojit elejskou a sokratovskou školu
- Elidská škola
 - Faidón z Elidy, Menedemos
 - etické otázky
- Kýnická škola
 - představitel Antisténes, Diogénes
 - oprošťování se od lidí
 - apatie, lhostejnost, potlačování vášní až askeze
- Kýrenská škola

- hedonistická škola (hedon-slast)

Vrcholná antická filozofie (helenistická)

Platon

- pochází z aristokratické rodiny
- osm let žákem Sokrata-po jeho smrti cestuje
- vrací se do Řecka a otevírá svoji školu Akadémia
- Platonovy spisy jsou psány formou dialogu, jako mluvčí vystupuje postava Sokrata
- dialogy jsou rozděleny na čtyři období
- 1. Sokratovské dialogy
 - obrana Sokrata
 - Protágoras-staví se proti Sofistům
 - Kritón (dílo)
- 2. Osamostatnění Platónova myšlení
 - polemika se Sofisty
 - hl. dílo-Gorgias
- 3. Dozrávání fil. názorů
 - Faidós - o kráse, ideách a duši
 - Politea-ústava o nejlepším státě
- 4. Nevyhovuje mu forma dialogu

- dialogy jsou fiktivní

Filozofie Platóna

- východiskem jeho fil. je nauka o ideích a ve vývojové filozofii je Platón prvním idealistou
- smyslové poznání-doxa
- doxa-pomíjivé, klamné a nedokonalé
- pomíjivý je i subjektivně smyslový svět, který nás obklopuje-tento svět je matným odrazem tohoto světa ideí
- idea-není jen pouhá myšlenka, nýbrž jakýsi průzor, východisko (paradigma)
- ideje jsou našemu vědomí vrozeny, zkušenost je pouze osvětluje a odhaluje v logických soudech
- obvyklý život je chápán jako pobyt ve vězení (mýtus o jeskyni)
- názory na ideje se vyvíjí:
 - 1. Všechny ideje byly odvozeny od nejvyšší ideje jsoucna
 - 2. Každá idea tvořila samostatné jsoucno s vlastní existencí
 - 3. Projevuje se vliv Pythagorejců-ideje jako věčné formy či logické pojmy, blízké matematickým útvarům

Dialektika-věda vedoucí k poznání

- pomocí dialogu dochází k obecně platnému závěru
- podmět poznání dává éros

- éros-filozofický pud (u Platona)
 - vede ke snaze přejít od smyslového k duchovnímu
- láska je jako most mezi přítomným okamžikem a věčností
- platonická láska nevylučuje tělesnost

Zdroje lidského poznání:

- bezprostředně lze idee poznat pouze rozpomínáním duše na dobu, kdy ještě nebyla spojena s tělem a přebývala v říši idejí (anamnéze=rozpomínání)

Antropologie a etika

- duše je nesmrtelná, má tři části:
 - rozumová-sídlo má v hlavě
 - citová-volná, sídlo má ?srdci? (nejsem si moc jistá :D)
 - žádostivá
- idea všech idejí je idea nejvyššího dobra, cílem člověka je osvojit si nejvyšší dobro a to tak, že se pozdvihne do nadsmyslového světa“ přičemž tělo a smysly mu v tom brání
- hlavním etickým cílem je dosažení ctnosti

4 základní zdatnosti:

- moudrost
- uměřenost
- statečnost

- spravedlnost

Názory na společnost:

Politeia (dílo)

- kritizuje existující státní formy
- každá změna vede k horšímu
- Platonova koncepce ideál. státu: etatismus
 - individuální zájmy se musí podřídít zájmům státním
- stát má poměrně mocné pravomoce
- tři zákl. spol. třídy:
 - rozum-skupina filozofů, vládnou a řídí
 - cit a vůle-vojáci
 - žádostivost-řemeslníci, obchodníci, rolníci

Význam Platonovy filozofie:

- psychagogia=veškeré Platonovo myšlení
 - působení o duši
 - opřené o mýty
- ovlivnil oblast umění, literatury, teologie, psychologie, pedagogiky, sociologie, politologie

Aristoteles

- 384-322 př. n. l
- v 17 přišel do Athén-20 let byl žákem Platonovy akademie
- v roce 335 se vrací do Athén-zřizuje školu Lyceum
- peripatetická škola-přednášky ve sloupovém
- základní metodou je indukce
- okruhy tvorby:
 - Spisy o logice
 - Organon-souhrn spisů o logice
 - Spisy přírodovědné
 - tvořeny 8 knihami o přírodě
 - Spisy metafyzické
 - Metafyzika, O duši
 - Spisy etické
 - Etika Nikamachova
 - Spisy politické
 - Spisy o literatuře a rétorice

Rozdělení věd:

- Vědy postihující obsah myšlení:
 - vědy teoretické

- označují se jako „první filozofie“
- metafyzika, fyzika, matematika
- vědy praktické
 - politika, ekonomie, etika
- vědy poetické
 - řemesla a umělecká činnost
- Vědy postihující formu myšlení a sdělování
 - nástroje Přesvědčování a dokazování
 - logika a rétorika

Představitelé stoicismu:

Seneca

- osvobodit ducha člověka od hříšného těla a naučit ho jednat

Epiktétos

- zdůrazňuje úsilí člověka o sebeúctu a svobodu

Marcus Aurelius

- zdůrazňuje sebezdokolování
- fil, jako učitelka všech ctností

Epikureismus

Epikuros

- 341-270
- označujeme ho jako atomistu a senzualistu
- nejvyšší cíl je dosažení blaženosti, vyhýbání strastem a vyhledávání slastí
- nejvyšší štěstí-ataraxe-jako klid dosažený poznáním přírody, zbavení se strachu ze smrti a přemáhání bolesti
- odmítání veřejné angažovanosti („žij skrytě“)

Skepticismus

- hl. principem je skepse o tom, co se člověku předkládá jako nepochybné

Pyrrhón

- zdržování se jakéhokoli úsudku
- 3 důvody:
 - 1. Nejsme schopni určit jaká daná věc je, ale jak se jeví
 - 2. Ovšem lze mít protichůdné názory
 - 3. Protože neexistuje kritérium hodnocení